

Seletuskiri Vabariigi Valitsuse protokollilise otsuse „Eesti seisukohad 15. juuli 2024. a eurorühma kohtumisel ja 16. juuli 2024. a Euroopa Liidu majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu istungil“ eelnõu juurde

SISSEJUHATUS

Eurorühma päevakorras on euroala eelarvepoliitiline hoiak, aruanne vahetuskursimehhanismi ERM II toimimisest ning eurorühma tööplaani järgmiseks kaheksaks kuuks (s.t. märtsini 2025). Eurorühma laiendatud koosseisus toimub mõttevahetus euroala konkurentsivõimest fookusega majanduskasvu finantseerimisvajakul. Vestluses osaleb hiljutise raporti „Konkurentsivõime kasvu nimel“ autor Enrico Letta.

Majandus- ja rahandusküsimuste nõukogus tutvustatakse esmalt Ungari eesistumise prioriteete. Antakse ülevaade taaste- ja vastupidavusraha (RRF) rakendamise käigust ja kinnitatakse viie riigi taaste- ja vastupidavuskava muudatused. ECOFINi põhifookus on Euroopa poolaasta raames 19.06 Euroopa Komisjoni (edaspidi komisjon) poolt liikmesriikidele antud soovitusel (need on kavas heaks kiita) ning samaaegselt esitatud ülemäärase eelarvepuudujäägi (EDP) menetluse rakendusotsustel - siin on kavas arvamuste vahetus (otsuste kinnitamine järgneb kirjaliku menetlusega). Kavas on kinnitada nõukogu järeldused, milles nõustutakse komisjoni hinnangutega makromajandusliku tasakaalustamatuste kohta liikmesriikides.

Tavapäraselt on päevakorras Venemaa Ukraina vastase täiemahulise agressiooni finants- ja majandusmõjud. 21. juuni ECOFINis kõlas tugev toetus G7 riikide rühma algatusele Venemaa külmutatud finantsvarade erakorralise tulu kiirendatud kasutamiseks Ukraina toetamiseks ja ülesehitamiseks. 16.07 nõukogus see arutelu jätkub (oleme komisjoni täpsema ettepaneku ootel).

Veel tutvustavad komisjon ja Euroopa Keskpank äsjaseid konvergenstaruandeid, milles hinnatakse euroala väliste liikmesriikide valmidusastet euroalaga liitumiseks. Kohtumisel lepatakse EL ühised kõnepunktid G20 rahandusministrite ja keskpankade juhtide 25.-26. juuli kohtumiseks.

Ülevaade on koostanud rahandusministeeriumi Euroopa Liidu ja rahvusvahelise koostöö nõunik Priit Potisepp (priit.potisepp@fin.ee) ja osakonna juhataja Martin Pöder (martin.poder@fin.ee) ning kooskõlastanud välissuhete nõunik Märten Ross (marten.ross@fin.ee).

Eestit esindab eurorühmas ning majandus- ja rahandusküsimuste nõukogus rahandusminister Mart Vörklaev, kohtumised toimuvad Brüsselis.

EURORÜHMA KOHTUMINE

1.1 Euroala eelarvepoliitiline hoiak

Euroala eelarvepoliitika oli aastatel 2020–2023 väga toetav, ennekõike COVID-19 ja energiakriisile reageerimiseks (summaarselt ca 4% SKPst). Kriisimeetmetest on aga väljutud ning 2024. aastal kujuneb eelarvepositsioon kahandavaks ning praeguste poliitikate jätkumise korral muutub see 2025. aastal neutraalseks (hinnangud põhinevad komisjoni kevadprognoosil). Selle hinnangu põhjuseks on jooksvate kulutuste mõningase kahanemise prognoos, samas kui investeeringute tase säilib. Tõsi küll, mitmes liikmesriigis oleks eelarvepoliitika tänastel eeldustel ikkagi veel ekspansiivne. Sügisel esitatavates eelarve ja struktuurikavades peavad paljud riigid aga täiendavat kulutuste kahandamist planeerima ning seetõttu võib ka 2025. eelarvehoiak kahanevaks kujuneda. Kahanevat eelarvepoliitikat peab Komisjon üldiselt asjakohaseks nii võla jätkusuutlikkuse seisukohast kui ka selleks, et toetada rahapoliitikat inflatsiooni ohjamisel.

Nõustume komisjoni analüüsiga.

1.2 Eurorühma tööprogramm märtsini 2025

Ministrid saavad ülevaate eurorühma selle aasta teise poole ja indikatiivselt ka tuleva aasta esimese kvartali töökavast. Selles on kesksel kohal kolm prioriteetset valdkonda: 1) eelarve- ja majanduspoliitikate koordineerimine, 2) Euroopa majandus- ja rahandusliidu (EMU) süvendamine ja ta konkurentsivõime kasvatamine ning 3) euro roll rahvusvaheliselt ning digivääringuna.

Toetame tööprogrammi.

1.3 Aruanne vahetuskursimehhanismi ERM II toimimisest

Euroopa vahetuskursi mehhanismil (ERMII) on hetkel kaks liiget – Taani ja Bulgaaria. Ministrid saavad regulaarse ülevaate mehhanismi toimimisest. Süsteemi toimimise seisukohast pole kummagi riigi puhul eelmisest aastast olulisi uudiseid. Samas erinevalt Taanist, kes ühisraha kasutuselevõttust erandina kõrvale on jäänud, on Bulgaarial ERMII tõrgeteta osalusel tähendus euro kasutuselevõtu valguses, kuivõrd ERMII sujuv osalus on ühtlasi ka üheks kriteeriumiks ühisraha kasutuselevõtuks.

Võtame aruande teadmiseks.

1.4 Euroala konkurentsivõime.

Eurorühma laiendatud koosseisu arutelu fookuses on majanduskasvu ja strateegiliste investeeringute rahastamine. Vestluses osaleb hiljutise raporti „Konkurentsivõime kasvu nimel“ autor Enrico Letta. EL riikide kõrged võlatasemed seavad oma piirangud sellele, mis ulatuses on EL riikidel võimalik avaliku sektori investeeringuid kasvatada. Erasektori investeeringuid on aga kammitanud (nt võrdluses USA'ga) vähem arenenud kapitaliturud. Nn Letta raportis on kokku ligikaudu 160 erinevat soovitus, ent eurorühmas on eeldatavalt fookus selle peatükis „Ühisturg ühiste eesmärkide rahastamiseks“ esitatud ettepanekutele. Letta rõhutab raportis ühtse kapitalituru kasusid (tuntud ka kui CMU/kapitaliturgude liidu töövoog), strateegiliste innovatsiooni- ja rohemajanduse investeeringute tähtsust EL konkurentsivõime arendamisel ning vajadust vähendada regulatsioonide fragmenteeritust. Konkreetseid otsuseid või järeldusi kohtumisel ei tehta, kuid Komisjon kindlasti leiab raportist ainekst oma järgmiste ettepanekute esitamisel.

Vabariigi Valitsuse seisukohad Euroopa Liidu ühtse turu tuleviku kohta, mille lähtekohaks on Letta raporti ettepanekud, on ette valmistanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

MAJANDUS- JA RAHANDUSKÜSIMUSTE NÕUKOGU KOHTUMINE

2.1 Eesistujariigi Ungari tööprogramm:

- *Esitus, mõttevahetus*

Ungari tööprogramm rahandus- ja majandusvaldkonnas hõlmab regulaarseid arutelusid majandus- ja finantsolukorra, sh sõjamõjude üle. Olulisel kohal on rohe- ja digiülemineku toetamine ja RRFi rakendamine. Samuti hõlmab programm euroopa poolaasta ja uue majandusjuhtimise raamistiku rakendamist, sh kiidetakse heaks riigipõhised soovitused, järeldused makromajanduslike

tasakaalustamatuste kohta, sügisel esitatakse ja hinnatakse 2025. a eelarvekavasid. Aasta lõpul algab ka 2025. a Euroopa poolaasta ettevalmistus komisjoni poolse majanduskasvu analüüsi avaldamisega, mille kohta ECOFIN võtab vastu järeldused. Mitteametlikul rahandusministrite kohtumisel septembris on kavas arutada EL konkurentsivõime parandamist, demograafiliste muutuste mõju riigirahandusele ja kestliku rahastamise väljakutseid. Ungari peab oluliseks, et EL 2025. a eelarves lepitakse kokku õigeaegselt. Finantsteenuste valdkonnas jätkatakse eelmise eesistuja poolelijäänud töödega, millest olulisemad teemad on seotud VKEdel turule ligipääsu parandamise ja halduskoormuse vähendamisega; kriisijuhtimise ja hoiusekindlustuse raamistiku ülevaatusega; makseteenuste ülevaatuse, finantsandmetele ligipääsu ja digieuro kasutuselevõttuga. Maksuvaldkonnas on oluline maksudest kõrvalehoidumise vältimise ja maksumaksjale õiguskindluse tagamise teemad ning ELi huvide kaitsmine rahvusvahelistel aruteludel.

Saame tööprogrammi toetada.

2.3 Ülevaade taaste- ja vastupidavusrahastu (RRF) rakendamise käigust ja seonduvad rakendusotsused

Ministrid saavad ülevaade taaste- ja vastupidavuskava rakendamisest, sh mitmetest makseotsustest. Rakendusotsuse all kinnitatakse viie riigi - Küpros, Poola, Rumeenia, Saksamaa ja Soome taastekavade muudatused (peamine täiendus REPowerEU peatüki lisamine). Allpool ülevaade nii maksete kui kavamuudatuste kohta.

Saksamaa muudetud taaste- ja vastupidavuskava, mis sisaldab REPowerEU peatükki, sai Euroopa Komisjonilt positiivse hinnangu. Taastekava suuruseks on nüüd 30,3 miljardit toetusi ja see sisaldab 17 reformi ja 28 investeeringut. REPowerEU peatükk sisaldab kahte uut reformi, kahte uut investeeringut ja ühte suurendatud investeeringut, mille eesmärk on muuta Euroopa sõltumatuks Venemaa fossiilkütustest enne 2030. aastat. Meetmed on suunatud taastuvenergia osakaalu suurendamisele Saksamaa energiakorvis, milleks kiirendatakse planeerimise protseduure, vähendatakse maanteedtranspordi CO2 heitkogust ja toetatakse elamute energiatõhusaks renoveerimist. Samuti muudetakse kaheksat olemasolevat meedet tulenevalt objektiivsetest asjaoludest, mis takistavad algselt kavandatud investeeringute tegemist. Sellisteks takistusteks on oskustööjõu puudus, eriti infotehnoloogiasektoris, infotehnoloogiasektori jaoks oluliste tarneahelate häired, Venemaa agressioonisõjast Ukraina vastu tingitud suurenenud julgeolekumured ning teatud reformide ja investeeringute esialgsete eesmärkide saavutamiseks paremate võimaluste ilmnemine.

Kreeka taaste- ja vastupidavuskava muutmise taotlus sai komisjonilt positiivse hinnangu. Taastekava muudatused on tehnilised, mis on tingitud taastekava põhjalikust muutmisest eelmise aasta lõpus. Kreeka taastekava suurus on 35,95 miljardit eurot, millest 17,7 miljardit eurot on laenu ja 18,2 miljardit on tagastamatud toetused. Kava sisaldab 281 vahe-eesmärki ja eesmärki ning hõlmab 75 reformi ja 103 investeeringut.

Küprose taaste- ja vastupidavuskava muudatused on kitsa ulatusega ja tehnilised, mis puudutavad teise ja kolmanda maksetaotluse kahte vahe-eesmärki. Taastekava maht on 1,2 miljardit eurot, millest 1,02 miljardit eurot antakse toetustena ja 200 miljonit eurot laenu. See sisaldab 282 vahe-eesmärki ja eesmärki, mis on seotud 61 reformi ja 75 investeeringuga.

Poola taaste- ja vastupidavuskava muudatused on tehnilised ja tulenevad eelmise aasta lõpus põhjalikult muudetud taastekavast, mille nõukogu eelmise aasta lõpus heaks kiitis. Poola taastekava suurus on 59,8 miljardit eurot, millest 34,5 miljardit eurot on laenu ja 25,3 miljardit eurot on toetused. See sisaldab 322 vahe-eesmärki ja eesmärki, mis on seotud 55 reformi ja 56 investeeringuga.

Soome taaste- ja vastupidavuskava muudatused on tehnilised ja need tulenevad taastekava põhjalikult muudetud taastekavast, mille nõukogu eelmise aasta lõpus heaks kiitis. Soome taastekava sisaldab on 1,95 miljardit eurot toetusi, mis hõlmab 143 vahe-eesmärki ja eesmärki, mis on seotud 19 reformi ja 40 investeeringuga. Taastekavast on väljamakstud 26% ehk 498 miljonit eurot.

Toetame nõukogu rakendusotsuste kinnitamist viie riigi - Küprose, Poola, Rumeenia, Saksamaa ja Soome - taastekavade muutmise kohta

Majandus- ja rahanduskomitee on nõustunud Euroopa Komisjoni positiivsete hinnangutega järgmiste liikmesriikide maksetaotluste kohta.

Hispaania taaste- ja vastupidavuskava neljanda 10 miljardi suuruse maksetaotluse aluseks olevast 61 vahe-eesmärgist ja eesmärgist said 60 positiivse hinnangu. Maksetaotlus hõlmab 34 reformi ja 26 investeeringut rohe- ja digiülemineku, pensionisüsteemi, teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni, hariduse ja kutseõppe, tööhõive, avalike teenuste digitaliseerimise, metsanduse ja veemajanduse ning regioonide vahelise koostöö valdkondades. Komisjoni leiab, et ettevõtete digitaliseerimise investeeringutega seotud eesmärk ei ole täidetud, mistõttu avatakse makse peatamise menetlus, millega antakse Hispaaniale täiendavalt aega vahe-eesmärgi täitmiseks ja samas tehakse osaline makse suuruses, mis vastab rahuldavalt täidetud vahe-eesmärkidele. Hispaania taastekava sisaldab 111 reformi ja 142 investeeringut, milleks on seatud 595 vahe-eesmärki ja eesmärki. Taastekava ulatub 163 miljardi euron, millest 79,8 miljardit on toetused ja 83,2 miljardit on laenud.

Horvaatia viies maksetaotlus summas 821,7 miljonit eurot sai komisjonilt positiivse hinnangu, kuna riik on rahuldavalt täitnud 25 vahe-eesmärki ja 12 eesmärki. 15 reformi ja 16 investeeringut tehakse digitaliseerimise, avaliku halduse, puhta liikuvuse, veemajanduse ja jäätmekäitluse, turismi, õigussüsteemi, hariduse ja tervishoiusektori valdkondades. Horvaatia taastekava sisaldab 5,8 miljardit toetusi ja 4,2 miljardit laene. Viienda maksega on kokku 3,1 miljardit eurot välja makstud, mis vastab 31%-le kogumahust ja 36% kõikidest vahe-eesmärkidest ja eesmärkidest.

Kreeka taaste- ja vastupidavuskava neljas maksetaotlus summas 2,3 miljardit eurot laenuna sai komisjonilt positiivse hinnangu, kuna oli rahuldavalt täitnud makse eelduseks oleva ühe eesmärgi. Makse hõlmab olulisi investeeringuid roheülemineku, digitaliseerimise, ekspordivõimekuse suurendamise, mastaabisäästu saavutamise ja innovatsiooni valdkondades. Maksetaotluse eesmärk on, et finantseerimisasutused sõlmiksid 4,5 miljardi euro ulatuses taasterahastu laenulepinguid ettevõtete, et toetada erainvesteeringuid. See on osa laenurahastust, mis on suurim meede Kreeka taaste- ja vastupidavusplaanis.

Horvaatia viies maksetaotlus summas 821,7 miljonit eurot sai komisjonilt positiivse hinnangu, kuna riik on rahuldavalt täitnud 25 vahe-eesmärki ja 12 eesmärki. 15 reformi ja 16 investeeringut tehakse digitaliseerimise, avaliku halduse, puhta liikuvuse, veemajanduse ja jäätmekäitluse, turismi, õigussüsteemi, hariduse ja tervishoiusektori valdkondades. Horvaatia taastekava sisaldab 5,8 miljardit toetusi ja 4,2 miljardit laene. Viienda maksega on kokku 3,1 miljardit eurot välja makstud, mis vastab 31%-le kogumahust ja 36% kõikidest vahe-eesmärkidest ja eesmärkidest.

Euroopa Komisjon vabastab peatatud maksed **Portugalile** 714 miljonit eurot ja **Rumeeniale** 37,2 miljonit eurot. **Portugal** täitis komisjoni hinnangul rahuldavalt tervishoiusektori ja reguleeritud ametite reformidega seotud kaks vahe-eesmärki ja ühe eesmärgi. Portugali taastekava sisaldab 22,22 miljardit toetusi ja laene, millega tugevdatakse riigi majandust. Portugalile on välja makstud 35% kogu taastekava mahust ja täidetud on 22% vahe-eesmärkidest ja eesmärkidest. **Rumeenia** rakendas roheülemineku edendamise meetmed, millega täideti makse peatamise põhjuseks olnud kaks vahe-eesmärki. Rumeenia taastekava mahuks on 28,5 miljardit toetusi ja laene, millest on välja makstud üle 9,41 miljardit, mis vastab 33%-le taastekavast ja 14%-le kõikidest vahe-eesmärkidest ja eesmärkidest.

Itaalia 11 miljardi euro suuruse viienda maksetaotluse aluseks on 53 vahe-eesmärki ja eesmärki, mis komisjoni hinnangul on täidetud. Viies maksetaotlus hõlmab 14 reformi ja 22 investeeringut konkurentsiseaduse, riigihangete, jäätmekäitluse ja veemajanduse, õigussüsteemi, töhustamiskavade raamistiku ning kesk- ja kõrghariduse valdkondades. Itaalia taaste- ja vastupidavusplaan sisaldab 66 reformi ja 150 investeeringut, millega on seotud 618 vahe-eesmärki ja eesmärki. Kava kogumaht on 194 miljardit eurot, millest 71,8 miljardit eurot on toetused ja 122,6 miljardit eurot on laenud.

Slovakkia neljas 799 miljoni euro suurune maksetaotlus sai komisjonilt positiivse hinnangu. Selle aluseks oli 15 vahe-eesmärgi rahuldav täitmine, mis on seotud kestliku transpordi, kaasava ja ajakohase hariduse, tervishoiuteenuste ja pensionisüsteemiga. Koos neljanda maksega on Slovakkiale 6,4 miljardist eurost toetustest välja makstud 3,5 miljardit eurot.

Belgia esimene maksetaotlus sai komisjonilt positiivse hinnangu, mis esitatakse nüüd nõukogule kinnitamiseks. Belgia on täitnud 19 vahe-eesmärki ja eesmärki 20-st, mis on seotud esimese 658 miljoni

euro suuruse maksetaotlusega. Pensionireformiga seotud vahe-eesmärki ei ole Belgia siiski täitnud, mistõttu komisjon rakendab makse peatamise menetlust, mille tulemusena võib Belgia saada osalise makse, kui ei suudeta komisjonile tõendada pensionireformi vahe-eesmärgi täitmist. Makse peatamise menetluse ja osalise makse korral on Belgial aega kuus kuud täitmata jäänud vahe-eesmärgi täitmiseks ja peatatud osamakse kättesaamiseks. Maksetaotlus on seotud 9 reformi ja 7 investeeringuga digitaliseerimise, puhta liikuvuse, hariduse, täiskasvanuhariduse, tööhõive ja avaliku sektori eelarve halduse valdkondadesse. Belgia taaste- ja vastupidavuskavast sisaldab 5 miljardit eurot toetusi ja 264 miljonit eurot laene arvukate reformide ja investeeringute rahastamiseks. Belgiale on välja makstud 17% kogu taastekava mahust.

2.4 Euroopa poolaasta – riigipõhised soovitused ja eelarveseire

- Heakskiitmine ja arvamuste vahetus

19. juunil 2024 avaldatud Euroopa poolaasta kevadpakett sisaldas järgmist:

1. kokkuvõttev teatis;
2. aruanded 27 liikmesriigi kohta;
3. riigipõhised soovitused 27 liikmesriigile;
4. eelarvestatistilised tabelid, mille alusel hinnatakse riikide eelarveseisundit;
5. aruanne riikide vastavusest eelarvepuudujäägi ja võla kriteeriumidele;
6. Iirimaa, Hispaania, Küprose, Portugali ja Kreeka programmiarvused seireraportid;
7. nõukogu otsuse eelnõu tööhõivesuunisteks liikmesriikidele

Komisjoni esitatud analüüsid ja ettepanekud on läbinud arutelud terves reas EL töörühmades ja komiteedes ning ECOFIN keskendub riigipõhiste soovituste ja ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluste arutamisele. ECOFINis on kavas riigipõhised soovitused heaks kiita. Riigipõhiste soovituste edasine kinnitusprotsess näeb ette, et seisukohad kiidab heaks ka Ülemkogu, misjärel nõukogu need lõplikult vastu võtab. Kuivõrd järgmine korraline Euroopa Ülemkogu toimub 16.-17. oktoobril, avaneb esimene võimalus riigipõhiste soovituste kinnitamiseks 21. oktoobri põllumajandus- ja kalandusnõukogu kohtumisel.

Nõukogu otsused riikide ülemäärase eelarvepuudujäägi eksisteerimise kohta kinnitatakse ECOFINi arutelu järel kirjaliku menetlusega. Protsessi pikenemine on seotud EDP otsuste eelnõude lõpptekstide hilise esitamisega, mis omakorda oli põhjustatud kogu paketi tänavusest hilisest esitamisest ja kokkusurutud menetlusajast töögruppide tasandil.

Riigipõhised soovitused

EL eesmärk on ehitada üles tugev ja tulevikukindel majandus, mis tagab konkurentsivõime ja pikaajalise heaolu kõigile eurooplastele. Selleks on vaja tootlikkuse, kriisikindluse, õigluse ja jätkusuutliku kasvu eesmärkide integreerimist. Siin tulebki appi Euroopa poolaasta koordineerimisraamistik, mis hõlmab ka *NextGenerationEU* rakendamist, mille keskmes on taaste- ja vastupidavusraha (RRF) ning ühtekuuluvuspoliitika programmid. Komisjon innustab liikmesriike oma vastavaid kavu täielikult ja tähtaegselt (RRF puhul juba 2026) rakendada.

Praeguse Euroopa poolaasta põhifookuses on **konkurentsivõime** ning komisjon kutsub liikmesriike üles võtma ambitsioonikaid meetmeid riigis tuvastatud probleemide lahendamiseks riiklikul ja piirkondlikul tasandil. Soovitused hõlmavad konkurentsivõime ja vastupidavuse tugevdamist, haridustulemuste parandamist ja oskuste arendamist, teadusuuringute ja innovatsiooni edendamist, juurdepääsu hõlbustamist rahastusele ning rohelise ja digitaalse ülemineku kiirendamist.

Liikmesriikide eelarveseisundi jälgimine

Uuendatud eelarveseire protsess jõustus tänavu aprillis osana majandusjuhtimise paketist/EGR ning see on integreeritud Euroopa poolaasta majandus- ja tööhõivepoliitika koordineerimise raamistikku. Kevadpaketi riigipõhistes soovitustes kutsutakse kõik liikmesriike üles õigeaegselt esitama oma keskmise tähtaja eelarve- ja struktuursed plaanid (esitatakse sügisel koos eelarvekavadega). Neis plaanides peavad kõik liikmesriigid kirjeldama kavandatavaid reforme ja investeeringuid ning selgitama, kuidas need meetmed lahendavad riigiraportites tuvastatud sotsiaal-majanduslikke väljakutseid ja liikmesriigi reaktsioone riigipõhiste soovitustele. Kevadeti hakkavad liikmesriigid

esitama eduaruandeid nii eelarvepoliitika kui reformide rakendamise kohta. Sügisest hakkab Komisjon hindama ka liikmesriikide eelarvekavasid enne nende kinnitamist.

Kokku andis komisjon 84 riigipõhist soovitusi, millest suur osa horisontaalse loomuga ehk suhteliselt ühetaolised kõigile liikmesriikidele. Sõltuvalt riigi majanduslikust ja eelarveolukorrast saavad riigid mõistagi ka konkreetsemaid soovitusi. Näiteks said kõik riigid soovitusi esitada eelarve ja struktuurikava õigeks ajaks, ent vastava soovitusi kvalitatiivne osa on riigiti erinev sõltuvalt sellest, kas ollakse defitsiidiga üle või alla 3% eelarvepuudujäägi.

Eestile soovitab komisjon eelarve kogukulude kasvu piirata selliselt, et valitsussektori eelarvepuudujääk tuuakse alla 3% SKPst. Valitsussektori võlg tuleks hoida konservatiivsel tasemel, samuti tuleks laiendada maksubaasi. Eesti peab soovitusi kohaselt jätkama oma riikliku taastekava tempokat rakendamist, mh selle toel vähendama põlevkivi osakaalu energeetikas, parandades samal ajal ressursitootlikkust innovatsiooniga. Soovituses kutsutakse Eestit üles paremini tegelema pikaajalise hoolduse vajadustega ja tugevdama sotsiaalkaitset, sh eakate vaesuse probleemi lahendamise ja töötushüvitiste haarde laiendamise abil. Tähelepanu soovitatakse pöörata ka kvaliteetsele tööjõule, sh ümber- ja täiendõppele, et tõsta tööjõu tootlikkust.

Eesti seisukohad

1. *Nõustume liikmesriikidele esitatud riigipõhiste soovitusetega.*
2. *Nõustume Euroopa Komisjoni riigieelarvete seireanalüüsidega ning liikmesriikide ülemäärase eelarvepuudujäägi analüüsi tulemustega.*

2.5 Nõukogu järeldused makromajanduslike tasakaalustamatuste kohta liikmesriikides

- Heakskiitmine

Ühes ELi riigis esinev makromajanduslik tasakaalustamatus, nagu suur jooksevkonto puudujääk või kinnisvaramull võib avaldada kahjulikku mõju teistele ELi riikidele. Seetõttu võeti 2011. aastal kasutusele makromajandusliku tasakaalustamatuse menetlus. Menetluse eesmärk on tuvastada potentsiaalselt kahjulike tasakaalustamatuste tekkimine, mis võib kahjustada majanduse stabiilsust konkreetses liikmesriigis, euroalal või ELis tervikuna, et nende tekkimist ennetada ning juba tekkinud tasakaalustamatustega otsustavamalt tegeleda.

Komisjon on hinnanud makromajandusliku tasakaalustamatuse olemasolu 12 liikmesriigis, mis valiti 2024. aasta häiremehhanismi aruandes välja põhjalikuks analüüsiks. Ühteistkümnes neist liikmesriikidest tuvastati makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse raames toimunud viimase järelevalvetsükli käigus tasakaalustamatus või ülemäärane tasakaalustamatus ning Slovakkia puhul täheldati uue tasakaalustamatuse tekke ohtu.

Tasakaalustamatuse liigitus põhineb kolmel kriteeriumil: i) tasakaalustamatuse raskusaste, ii) tasakaalustamatuse areng ja väljavaated ning iii) võetud poliitikameetmed. Majanduse juhtimise läbivaatamisel otsustati, et makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse peaks olema rohkem tulevikku suunatud. See tähendab seda, et need kolm kriteeriumi jäävad endiselt kehtima, kuid suuremat rõhku pannakse makromajandusliku tasakaalustamatuse aluseks olevatele protsessidele ning sellele, milliseid poliitikameetmeid on liikmesriigid tasakaalustamatuse ja selle ohu ületamiseks võtnud ja rakendanud.

Makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluses rakendatav liigitus vastab uuele jõustunud majanduse juhtimise raamistikule ning selles on sihitatuma ja tõhusama järelevalve protseduuri loomiseks täpselt välja toodud, mil määral lähtub liikmesriikide rahanduse jätkusuutlikkuse riskide üldine makromajanduslik järelevalve makromajandusliku tasakaalustamatuse menetlusest ja mil määral stabiilsuse ja kasvu paktist. Juhul, kui riskid tulenevad peamiselt riigi rahanduse jätkusuutlikkusega seotud probleemidest ja kui poliitikameetmed on suures osas seotud eelarvepoliitikaga, tuleks asjakohaseks järelevalve ja poliitikasoovitusi raamistikuks pidada stabiilsuse ja kasvu pakti. Kui makromajanduslikud riskid ei puuduta kitsalt riigi rahanduse jätkusuutlikkust, vaid laiemat probleemide ringi ning nõuavad terviklikumaid poliitikameetmeid, tuleb stabiilsuse ja kasvu pakti kohase järelevalve kõrval rakendada ka makromajandusliku tasakaalustamatuse menetlust ja ülemäärase eelarvepuudujäägi

menetlust. Kui liikmesriigi haavatavus ei ole tingitud valitsemissektori suurest võlast või liiga lõdvast eelarvepoliitikast, on makromajandusliku tasakaalustamatuse menetlus tõenäoliselt ainus vahend piisavalt tugeva järelevalvemehhanismi tagamiseks.

Üldiselt iseloomustab majanduskeskkonda, milles riikide makromajanduslikku haavatavust hinnatakse, energiahindadest tingitud kõrge, kuid nüüdseks langev inflatsioon. Kõrged energiahinnad on mõjutanud negatiivselt välistasakaalu ja sellest tulenev inflatsioon on toonud viimase kahe aasta jooksul kaasa karmimad rahastamistingimused, hõlbustades samal ajal võlakoorma vähendamist. Riikides, kus eluasemed on olnud kõige rohkem üle hinnatud, on nende hinnad viimase aasta jooksul langenud. Enamikus liikmesriikides, kus on tehtud põhjalik analüüs, on haavatavus hakanud vähenema ning mitmel juhul on seetõttu parandatud makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse raames tuvastatud tasakaalustamatuse astet. Seevastu mõnes liikmesriigis on haavatavus suurenenud sedavõrd, et tuvastatud on uut tasakaalustamatust või ülemäärast tasakaalustamatust. Teistes analüüsitud liikmesriikides on suundumused üldiselt soodsad, kuid väljakutsed püsivad.

- Prantsusmaal, Hispaanias ja Portugalis ei esine enam tasakaalustamatust ja üldine haavatavus on vähenenud. Riikide rahanduse jätkusuutlikkusega seotud riskide suhtes tehakse järelevalvet reformitud stabiilsuse ja kasvu pakti raames, sealhulgas Prantsusmaa puhul keskpika perioodi struktuurse eelarvekava ja ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames.
- Kreekas ja Itaalias esineb hindamise põhjal kuni eelmise aastani püsinud ülemäärase tasakaalustamatuse asemel nüüd tasakaalustamatus, kuna haavatavus on vähenenud, ent vajab endiselt tähelepanu. Riikide rahanduse jätkusuutlikkusega seotud riskide suhtes tehakse järelevalvet reformitud stabiilsuse ja kasvu pakti raames, sealhulgas Itaalia puhul keskpika perioodi struktuurse eelarvekava ja ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames.
- Slovakkias esineb nüüd tasakaalustamatus. Kulupõhise konkurentsivõime, välistasakaalu, eluasemeturu ja kodumajapidamiste võlakoormusega seotud haavatavus püsib ning poliitikameetmeid ei paista.
- Rumeenias, kus kuni viimase aastani esines tasakaalustamatus, on hindamise kohaselt tekkinud nüüd ülemäärane tasakaalustamatus, kuna maksebilansiga seotud haavatavus, mis tuleneb ennekõike suurest ja üha kasvavast valitsemissektori eelarvepuudujäägist, on jäänud püsima, samas kui niigi märkimisväärne hinna- ja kulusurve on veelgi kasvanud, aga poliitikameetmed on olnud nõrgad.
- Saksamaal, Küprosel, Ungaris, Madalmaadel ja Rootsis esineb endiselt tasakaalustamatus. Et Saksamaa olukorda uuesti hinnata, peab Saksamaa võtma keskpika perioodi struktuurse eelarvekava raames asjakohaseid poliitikameetmeid.

Seisukoht

1. *Toetame nõukogu järelduste vastuvõtmist, milles nõustutakse Euroopa Komisjoni hinnangutega makromajandusliku tasakaalustamatuse kohta liikmesriikides, ning peame oluliseks, et põhjalike analüüside tulemusi kasutataks ära tasakaalustamatuste vähendamiseks ja kuhjumise ennetamiseks.*

Muud teemad

Euroopa Komisjoni ja Euroopa Keskpanga konvergenksiaruanded avaldati 26. juunil. Reeglina kaheaastase vahega üllitatavad raportid koostati euroala väliste EL liikmesriikide Bulgaaria, Tšehhi, Ungari, Poola, Rumeenia ja Rootsi kohta. Aruannetes hinnatakse riikide küpsust euroalaga liitumiseks, analüüsides nelja majandusliku konvergenstkriteeriumi – hinnastabiilsust, riigirahandust (ülemäärase eelarvepuudujäägi puudumist), vahetuskursi stabiilsust ja pikaajalist intressimäära ning lisaks ka riikide rahapoliitilise valdkonna õigustiku kooskõla EL aluslepingu ja EKP põhimäärusega. Analüüsitud riikide rühmast on kriteeriumite täitmisele kõige lähemalt Bulgaaria, kes on kimpus inflatsiooniga, ent täidab muud kriteeriumid. Ettevaates võib teatud tõenäosusega oletada, et Bulgaaria suudab täita ka hinnastabiilsuse kriteeriumi ning küsida 2025'l aastal uut, erakorralist hindamist kriteeriumite täitmise kohta. Juhul kui see hinnang on positiivne võiks Bulgaaria euroalaga liituda 2026. aasta algusest.

Võtame aruanded teadmiseks

Venemaa Ukraina vastase täiemahulise agressiooni finants- ja majandusmõjud. 21. juuni ECOFINis kõlas tugev toetus G7 riikide rühma algatusele Venemaa külmutatud finantsvarade erakorralise tulu kiirendatud kasutamiseks Ukraina toetamiseks ja ülesehitamiseks. 16.07 nõukogus see arutelu jätkub. Oleme Komisjoni ettepaneku ootel, mis täpsemalt kirjeldaks, kuidas võimalikku EL laenuosa saaks lahendada makrofinantsabi (MFA) instrumendi baasil. EL on Ukrainale varem andnud terve rea nn makrofinantsabi e MFA laene, siiani EL peamiselt EL eelarve tagatisel. Muuhulgas vabastavad sellised abilaenud Ukraina oma riigitulusid muuks otstarbeks, sh ka sõjaliseks.

Eesti lähtub 12.04.2024 ECOFIN eel Vabariigi Valitsuse poolt 4. aprillil 2024 kinnitatud ja Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjonis 8. aprillil heaks kiidetud alljärgnevatest seisukohtadest:

- *Eestile on oluline, et Ukraina rahastu kiiresti käivituks ning tagaks Ukrainale kindla ja ennustatava rahastuse nii lühiajaliste kui ka pikema vaatega taastamise ja ülesehitustöö tarbeks. Selle käigus peab silmas pidama ka EL liikmelisuseks ettevalmistumise vajadusi ning tuleb tagada rahvusvaheline doonorkoordinatsioon. Ukraina kava on selle jaoks heaks aluseks.*
- *Eesti toetab Vene Föderatsiooni keskpanga varade ja nendelt teenitud tulude kasutusele võtmist. Soovime kiiret kokkulepet, mis suunaks võimalikult suure osa neist tuludest Ukraina toetuseks. Võimalikud eraldised varavaldaja kulude katmiseks ning võimalike kapitalikohustuste reservide tarbeks peavad jääma hädavajaliku piiresse.*

EL lähtekohad G20 rahandusministrite ja keskpankade juhtide 25.-26. juuli kohtumiseks. Kinnitatakse EL ühissõnumid G20 rahandusministrite ja keskpankade presidentide kohtumiseks 25-26. juulil Rio de Janeiro's. Ühissõnumites leiavad äramärkimist maailma sõja- ja kriisikolled, sh mõistetakse tugevalt hukka Vene agressioonisõda Ukrainas ning EL lubab Ukraina igakülgselt toetamist jätkata nii kaua kui vaja. Sõnumites rõhutatakse veel rohetüleminekuga seotud reformide jm struktuurireformide elluviimist, mis aitaks kaasa õiglasele, kestlikule ja kaasavale majanduskasvule; avaldatakse tugevat toetust rahvusvahelisele maksukoostööle OECD raamistikus ja tuuakse välja vajadus tehnilise abi järele arenguriikides maksulepete rakendamiseks. Finantssektori teemadel tuuakse välja, et vaja on jälgida finantsstabiilsuse riske tulenevalt krüptovarade kasutamisest, digiinnovatsioonist ja AIst. Et aidata arenguriike liikuda jätkusuutlikuma võlataseme poole, on vaja jätkata ühtse võlakäsitlemise raamistiku elluviimist. Samas laenuvajadus neis riikides püsib kõrgel. Seda peaks mõnevõrra aitama leevendada rahvusvaheliste arengupankade kapitaliraamistiku reform, mis võimaldab pankadel olemasolevat kapitali tõhusamalt kasutusele võtta aitab laenumahte suurendada. Vahendeid otsitakse ka Rahvusvahelise Valuutafondi vaesuse vähendamise ja kasvu fondi.

Nõustume pakutud seisukohtadega